

napredovati nobeno delo. Od zdravstvenega stanja zavisí v principu, celokupno življenje naroda, ker od njega zavisí množice izbirajo in jemljejo najspodobnejši, kateri vodijo široke mase po poti napredka.

Tudi glavna vprašanja **moderne evgenike** — znanosti, ki nas uči, kako zdravestno graditi boljši, odpornejši in sposobnejši narodni tip — se morajo narodu v spretni obliki pokazati in njeni rezultati predložiti širokim masam v razumljivi in lahki obliki, učeč, da je temelj sreče vsakega naroda, da je mnogoštevilni, da so njegovi člani telesno zdravi, duševno prebujeni in agilni.

Na tej snovi je treba takoj dalje zidati in se truditi za **ekonomsko okrepitev naroda**. Politično krepiti se, kulturno se spopolnjevati sploh napredovati, morejo le ekonomsko močni narodi. Vse nasprotno nazore ki so se ohranili iz dobe romantike, je treba odbiti. Ekonomska moč pa zavisí od spretnosti in vztrajnosti pri delu, od višinske stopnje možne eksploatacije in od štedenja.

Ekonomske razvoji postaja sedaj vse bolj zamotan, ekonomska borba vse bolj silna in nevarnost nazadovanja in propadanja vse večja in grozeča. Radi tega se mora v tem pogledu že prej kaj storiti s poučevanjem ljudstva in z **negovanjem združnih organizacij**, ki ščitijo ekonomsko slabše da v nagli ekonomski tekmi ne propadejo.

Šele potem in kasneje pride delo v oni smeri, ki se pogosto — povsem napačno — naziva **izobraževanje naroda**: namreč delo za širjenje znanja, utrjevanje morale, negovanje pravnega smisla in negovanje umetniškega okusa. Brez že preje omenjene podlage si je tako delo nemogoče zamisliti kot uspešno in pričakovati od njega kakih rezultatov, razen zadovoljenja plitve osebne slabosti.

Higijenske in ekonomske potrebe morajo biti zadovoljene, da se more z uspehom delati za zadovoljenje znanstvenih, etičnih in estetičnih. Zgradba se mora zidati s temelja in ne z vrha.

V naših, sedaj zasedenih krajih se mora posvečati posebna važnost negovanju **poznavanja naše države**. Zelo skrbno se mora graditi predstava o nad vse dragi zemlji, ne da bi se pri tem krenilo kdaj stran od resnice.

Isto, kar pravimo o državi, velja tudi za **posamezne dele naroda** in za posamezne kraje.

Ljudska vseučilišča.

—pp **Ljudsko vseučilišče**. V »delavskem domu« na Jesenicah je delavstvo »Kranjske industrijske družbe« pretečene jeseni poklicalo v življenje takozvano »ljudsko vseučilišče«. t. i. v tem domu se je vršilo vsak petek javno predavanje ki je bilo prav dobro obiskano, povprečni obisk 200 — a nekatera predavanja je obiskalo celo 300 ljudi. Da so se ta predavanja tako dobro obnesla imata največji zaslug tovariša Iv. Šega in Franc Zupančič, kajti imela sta oba ravno 17 predavanj, in sicer sta predavala o sledečih temah: Iv. Šega si je izbral to-le snov: 1. »Naša narava«, ciklus 4 predavanj, a) »o naravi splošno«, b) »živali«, c) »ptice« d) »nižje živalstvo«. 2. »O potresu«. 3. »Vzgoja otroka«. Dostop k predavanju so imeli le dostopni poslušalci. 4. »Francoska revolucija«, ciklus treh predavanj in sicer: a) »vzroki revolucije«, b) »doba narodnih skupščin« 1. 1789—1792, c) »konvent« 1. 1792—1795. — Fr. Zupančič je pa obdelal to-le snov: 1. »Železna industrija«, 2. »O usodi židov s posebnim ozirom na njih delovanje v svetovni zgodovini«, 3. »Črtice iz življenja cvetic«, 4. »O elektriki (splošno)«, 5. »Razvoj živih bitij s posebnim ozirom na podedovanje lastnosti«, 6. »Smith in njegova načela«, 7. »Stara in moderna zgodovina s posebnim ozirom na diplomacijo«. Troperesna detelja: Ravnikarjeva, Seliškar in Podbevšek je priredila »literarni večer«: pisatelj Ang. Cerkvenik je predaval »o alkoholu«, a slednjič sta imela Cerkvenik in Podbevšek predavanje »Socializem«. — V jeseni se zopet prične s predavanji in najbrže se predavanja tudi ponesejo v Gorje in Žirovnico.

—m.

Književnost in umetnost.

—k **Slovenska vadbica** za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisa za višjo stopnjo. Spisal Josip Brinar, ravnatelj meščanske šole v Celju. Ravnatelj Brinar je v letošnjem letu dal slovenski mladini in slovenskemu šolstvu zopet par prepotrebni učnih knjig, ki so, deloma že izšle, deloma so pa še v tisku. A tudi po kakovosti njegove knjige odgovarjajo duhu modernega časa in zahtevam. Uredba predstojelce vadbice obsega sledeča poglavja: **Govorni razpoli**: samostalni, pridevnik, zaimek, števniki, glagol, členice; **besedotvorje**: iz glasoslovlja izpeljava besed, sestava besed; o stavku: prosti stavek, zloženi stavek, množno zloženi stavek, besedni red v stavku; pravopisne vaje: naglasna znamenja, razlagovanje, pisava sestavljenih besed, raba velike začetnice, ločila, kratice; **spisje**: o slogu in o pesniškem jeziku, prosto spisje, pisma poslovnih sestavki. — Prepričani smo, da bodo šole in mladina radi segali po novi učni knjigi.

—k **Dr. J. Štefančič: Naša domačija**, misli dobrovoljca o osnovi oblasti. V mali brošurici nam dr. Štefančič obrazloži svoje mišljenje k novi razdelitvi države v 33 oblasti. Brošurica obsega sledeča poglavja: Zgodovinski moment; Krize in splošni družabni razvoj; Gospodarski razlogi; Socialni motivi; Depolitizacija; Kritika političnih argumentov; Praktični program depolitizacije; Etična sredstva; Finančna osnova oblasti; Epilog. V predgovoru omenja pisatelj sam, da je njegova brošurica odziv na dr. Kukovčev predlog o organizaciji mariborske oblasti. Dr. Štefančič se opira v svojih izvajanjih v prvi vrsti na gospodarske potrebe in stanovske skupine, ki naj bi dale trden temelj in ravnotežje novim oblastim in kar naj bi tudi ozdravilo sedanje javno življenje pri nas. Njegova izvajanja so idealna in izpopolnjujejo naša izvajanja glede razdelitve države v oblasti z druge strani, zaradi tega bodo naša sigurno zanimanje tudi med učitelstvom ki se zanimala za to vprašanje.

—k **»Naša Otadžbina«**, urejuje prof. Dušan Jakšič, je list, kojemu je zadača, da radi na upoznavanju cijele države. U prvom redu mi nastavnici osebno potrebujemo, da omladina što prije, što bolje i što lakše upozna i one krajeve jugoslavenske, koji joj do Ujedinjenja ne bijahu tako poznati. Zato će »Naša Otadžbina« pomagati nastojanje »Ferijalnog Saveza«, koji ima istu zadaču. Da to što lakše postigne, donosit će ona članke iz pera svih naših stručnjaka, ali je u posebnom dijelu otvorila svoje strane i radovima samih omladinaca sve u dobroj želji, da se oni što više počmu zanimati za lipe i dobre strane naše kraljevine. Ništa nema plemenitije ništa korisnije, nego za velikih praznika s putnom torbom na ramenu krenuti u naša sela i varoš, polja i planine, na naša jezera i more. Duh i tijelo s jedne se strane odmaraju a s druge krijepe novim znanjem i čistim uzduhom. Velike su zadače, koje nas za taj posao čekaju. Mnogo imade osnova, koje bi trebalo izvesti. Namisao je pokretača ovog lista, da se ustrajno kreće naprijed, u nadi da će ga svi patriotski elementi pomoći. U toj nadi hrabre ga izjave ponajboljih naših ljudi, koji odobravaju ovo poduzeće i nastoje ga pomoći.

—k **Zvonček**, izšla je 9. št. Vsešina: Anica: Učiteljica se poslavlja... Pesem. Jos. Vandot: Kekec na volčji sledi, Planinska pripovedka s 4 podobami. Anica: Domovini, Pesem. Josip Brinar: Zakleti Kras, Bajka. Janko Leban: Bilka, ogeč in fižol. Pesem s 3 podobami, Fran Erjavac: Kitajske narodne pripovedke. Cerknica. Podoba. Pouk in zabava. Kotičke gospoda Doropoljskega.

—k **Podrobni učni načrt za moderno risanje v ljudski šoli**. Priredil in sestavil učitelj Ivo Jančič. Strani 15. Izšel kot priloga Ivo Jančičeve knjige »Najnovejše risanje v ljudski šoli«.

—k **Ivo Jančič: Najnovejše risanje v ljud. šoli**, prakt. uporabna snov in smernice za vse razrede — Izdano 1. 1922. Knjiga ima 100 strani. V ospredju je primeren uvod, ki govori o razdelitvi snovi in razlagi k slikam, perspektivna pravila, fiskiranje ris. pouka, risalske potrebe, kako je risati?, opozarja vedno na snago. Pisatelj sam pravi v uvodu: S tem delom hočem podražiti in prebuditi duhove, ki zamorejo pot, kojo sem pravkar prehodil jaz, da jo oaksam drugim, še idejineše dograditi in razširiti, ter, da se lotijo vsaj v bodočnosti tega, česar doslej še niso storili. — Nadaljni moj namen pa je, nuditi vzgojiteljem nekaj priročnega, kar vsebuje ob enem sistematično, razvojno navodilo za risarski pouk, kakoršen je dandanes neobhodno potreben in važen z ozirom na razvoj in napredek vseh stanov ter povzdigo učne omike. — S slabim, malomarnim risanjem ubijamo že v krali marsikatero umetnika, tlačimo poznejšega obrtnika in v splošnem krademo narodu dober okus, čut, misli, dar opazovanja, smisel za snago in red, veselje do lepote, ljubezen do narave, prikrajšamo ga za nebroj užikov itd. ... itd. Knjiga vsebuje bogato zbirko ilustracij, ki so posnetki samostojnih proizvajalcev, od prvega začetka do najvišje stopnje — perspektivnega risanja. Posebne omenbe in hvale je vredna sistematična razvrstitev in metodičen postopek, ki je razvijen iz skic in tudi tehnika in njeno izpopolnjevanje ter stopnjevalni

razvoj je prav prikladna in odgovarjajoča posameznim stopnjam. Delo je litografirano, kar tujatam malo pokvari vnanjo obliko, na drugi strani pa ohranja bolj naravno obliko in se približuje originalu. — Zakaj bi se obrtno podjetje skrivalo, tako na knjiški kakor na priloženem učnem načrtu, nam je popolnoma nejasno. Saj je vendar obsebnimeno, da ne bo pri takem delu šel avtor do oddaljenega podjetja, ko že tehnična stran zahteva čimtesnejše zveze avtorja in podjetja, ki odnese, O zameri pa tudi pri takem delu ni govora. Veseli nas pa, da najdemo le še nekaj stanovske vesti tudi v tem oziru. Delo prav toplo priporočamo.

Domači glasi. Cerkvene pesmi za mešani zbor. Uglasbil ozir, harmoniziral Janko Leban. Odobril in natis dovolil kn. šk. ordin. v Ljubljani 1. 1916., izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1922. — Cena 18 Din! — Naš stari znanec, pesnik in pisatelj Janko Leban, upokojen učitelj v Bukovščici nad Škofjo Loko, je po dolgem odmoru krenil zopet enkrat na glasbeno polje. Še vedno čilega duha nam podaja na straneh velike osmerke 12 napevov cerkvenih pesmi, ki jih je deloma sam uglasbil (8), deloma harmoniziral po napevih svojega pok. brata, znanega slov. skladatelja Avg. Armina Leban (3) in pokojn. Antona Hribarja (1). V zvezku dobiš 1 Pred Bogom, 6 Marijinih pesmi, 1 pesem sv. Duha, 1 Spokorno, 1 sv. Alojzija in 2 refrena k litanijam Matere Božje. — Harmonizacija vseh pesmi je pravilna in kar najbolj preprosta. Napevi so lahki, priključljivi, zato bodo dobrodošli cerkvenim pevskim zborom po deželi. O novi glasbeni smeri pa v pesmih ni nobenega sledu. — Janko Leban je zapel na večer svojega življenja nabožne pesmi, da mu ugajajo pot med nebeštane v večno življenje.

—k **L. Lavtarjeve računice**. Ker je mnogo povpraševanja po L. Lavtarjevih računicah, smo se informirali in izvedeli, da izdeta I. in II. računica v predelani izdaji, v kateri ostane Lavtarjeva metoda neokrnjena, pač pa se postavi učna knjiga na povsem praktično ter za učitelja in učenca odgovarjajočo podlago. I. računica, ki se je le deloma izpremenila, je že izšla v založbi Kleimayrov v Ljubljani, II. računica, ki jo je preuredil in izpopolnil odlični praktični součnik in izvrsten poznavatelj Lavtarjeve metode kot njega sodelavec, pa izide še pred letošnjim Božičem. Da se omogoči učitelstvu tudi študij Lavtarjeve metode, je pripravljena njegova metoda v slovenskem jeziku, ki jo tudi v kratkem izda S. S. M.

Naša gospodarska organizacija.

—g **Gospod Miroslav Praprotnik**, nadučitelj v Homecu, je izpremenil polno plačani znesek 250 Din brezobrestnega posojilo v darilo Učiteljskemu konviktu v Ljubljani. Srčna hvala!

—g **Članarina in darila za učiteljski konvikt v Ljubljani**. Slovenska delegacija ob sklepu drž. skupščine UJU v Sarajevu zbrala na poslovnem večeru Din 80. — Učiteljsko društvo za mariborski šol. okraj je izkupilo za bloke Din 126. — Hvala!

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

+ **RADOVLJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v sredo dne 11. okt. t. l. ob 10. dopoldne na Jesenicah. Odbor.

+ **DRUŠTVO UČITELJIC V MARIBORU** zboruje v četrtek, dne 12. oktobra ob 2. uri pop. v risalnici dekleš meščanske šole v Mariboru. Na dnevnem redu je 1. poročilo predsednice; 2. »Naše socijalno delo« — poročila strok. učit. Levstikova; 3. vprašanje učiteljic žen. roč. del in otroških vrtaric; 4. slučajnosti. Z ozirom na važnost 2. in 3. točke se pričakuje obilna udeležba. Zlasti se še vabijo k zborovanju vse tovarišice, ki so se čutile prizadete po resoluciji, sprejeti v zadnjem zborovanju glede novih nameščenj. Dogovorimo se odkrito med seboj, da se izognemo ogabnemu prekeranju po listih. Odbor.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO KRANJSKEGA OKRAJA** zboruje v sredo dne 11. oktobra dopoldne ob 9. uri v Škofji Loki s sledečim dnevnim redom: 1. A. Lajovic: Šolski načrt univers. prof. dr. inženjerja Jedlička iz Prage. 2. P. Kramer: Zgodovina Škofje Loke. 3. J. Lapajne: Državna skupščina UJU v Sarajevu. Kdor reflektuje na skupen obed, naj se zgledi do 10. oktobra pri g. Frid. Kramerju v Škofji Loki.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KONJSKI OKRAJ** zboruje v soboto, dne 14. oktobra 1922 ob 10.30 v Konjicah (deška šola) s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročili o učiteljskih skupščinah UJU na Bledu in v Sarajevu. 4. Pravilnik in poslovnik za poročevalce šolskih vrtov; volitev poročevalca za tukajšnji okraj. 5. O Ganglovi »Drugi čitanki«, iz lastne prakse: poroč. tov. M. Bezljajeva. 6. Slučajnosti. Udeležba je obvezna za vse članstvo. Tov.ica blagajničarka nujno prosi vse zamudnike za poravnavo zaostale članarine, tov. Fr. Golež pa poziva vse tovariše in tovice k pristopu k Slov. Šolski Matici za l. 1922. — Odbor.

+ **NOVOMEŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v soboto 14. oktobra t. l. ob 1. uri popoldne v deški šoli v Novem mestu po tem dnevnem redu: 1. Poročilo predsednika. 2. Šola in socijalno skrbstvo: poroč. tov. Ga. Milena Sušnikova. 3. Razgovor v enotnem postopanju pri pisavi uradnih spisov: matični list, katalog itd. 4. Učiteljsko in ukinitelja opravičnih doklad; poroč. tov. Hočevar. 5. Slučajnosti. Kdor želi v mestu obedovati, naj lavi to do 12. oktobra vodstvu deške šole. Na prvem zborovanju pričakuje polnoštevilne udeležbe. — Predsednik.

+ **LOG. KROŽEK OKR. UČIT. DRUŠTVA** ima svoj sestanek dne 14. oktobra 1922. ob 10 uri dopoldne v Dol. Logatcu z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo predsedstva. 2. Šolski voditelj — predava Hladnik. 3. Slučajnosti. Vsled važnosti zborovanja — naj se ga udeležijo vsi. Tovarišice), ki še niso poravnali letošnje članarine, naj jo poravnajo na zborovanju. Za obed se je zgledati pri šolskem vodstvu Dol. Logatec. — Odbor.

+ **LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** bode zborovalo v soboto 7. okt. 1922 ob 6. uri zvečer v šentjakobski šoli s sledečim dnevnim redom: 1. Analiza človeških zmot. Predava-

nje g. univ. prof. dr. Vebra. 2. Poročilo o II. državni skupščini v Sarajevu. Referira tov. Janko Lenarčič. 3. Slučajnosti. Odbor.

+ **LITIJSKO OKRAJNO UČIT. DRUŠTVO** zboruje dne 14. oktobra t. l. ob 10. dop. v šolskih prostorih v Litiji s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika in poročilo istega o 2. drž. skupščini v Sarajevu; 2. poročilo taktika z ugotovitvijo članstva; 3. poročilo blagajnika; 4. poročilo B. Andoljška: Zasile šole — pomožno, neizprašano učitelstvo in čitanje funkcijskih doklad; 5. prosti predlogi; 6. slučajnosti. Razpečevalci blokov za »Učit. konvikt« se prošlo, da nabrani izkupiček izročijo blagajniku. — Kdor je res nujno zadržan, naj v znak opravičbe nakaze društveni blagajni znesek 10 Din. Oni, ki eventualno še dolgujejo na članarini, se nujno prosijo za poravnavo iste! K čim številnejši udeležbi pozivljie — odbor!

+ **SLOVENJEBISTRSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje dne 19. oktobra na dekleški šoli ob Slovenski Bistrici ob 10. dopoldne s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Poročilo s skupščine UJU na Bledu — poročata delegata tov. g. Karbaš in tov. g. Pucova. 3. Poročilo o glavni skupščini UJU v Sarajevu — poročata delegatini tov. Hribarjeva in tov. Kraševčeva. 4. Društvene in stanovske zadeve. 5. Slučajnosti. Udeležba za vse člane obvezna. Pol ure pred zborovanjem pevška vaja. Članarino je poravnati pri blagajniku. Odbor.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prekmurje: Poročilo o uradni učit. konferenci smo odložili za prihodnjič.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl **Slovenska vadbica** za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisa za višjo stopnjo. Spisal Josip Brinar, ravnatelj meščanske šole v Celju. Založila Goričar Lečavšek. Cena 14 Din.

—kpl **Dr. Jokej Štefančič: Naša domačija**, misli dobrovoljca o osnovi oblasti. Maribor. Trg Svobode 6/I. — samozaložba. Cena 3 Din.

—kpl **»Naša Otadžbina«**, ilustrirani list za opisivanje kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. (God. I., broj 1.—8.) Izlazi sa ilustracijama na najfinijem papiru 12 put na godinu i cijena mu je 36 Din godišnje. Šalje se: Uredništvo Naša Otadžbina, prof. Dušan Jakšič, Karlovac. Rakovačka ul. br. 27. II. kat.

—kpl **Najnovejše risanje v ljudski šoli**, praktično uporabna snov in smernice za vse razrede. Sestavil Ivo Jančič. Priloga »Podrobni učni načrt za moderno risanje«, priredil in sestavil učitelj Ivo Jančič. Cena 25 Din. Ako si kako okr. učit. društvo naroči več kot 50 izvodov je popusta 2 Din pri kom., pri 100 izv. 4 Din pri kom. Naročitve je pošiljati na naslov samozaložbe: Ivo Jančič, učitelj na okoliški šoli v Ptuj. — Toplo priporočamo učitelstvu osnovnih šol, da sežejo po knjigi, ker bo dobro služila pri risarskem poku.

—kpl **Proste vaje v slikah**. Priloga k I. zv. telovadbe. Izdala in založila »Slovenska Šolska Matica« v Ljubljani. Cena 1 Din za člane.

—kpl **Naročila za Jadransko Stražo** sprejema založba »Jug« v Ljubljani, Pred škofoj 21, ki rade volje pošlje tudi prvo številko na ogled.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Št. 1381.

RAZPIS NADUČITELJSKE SLUŽBE.

Na dvorazrednici v Stranica h se razpisuje služba stalnega nadučitelja s službenim stanovanjem v stalno nameščenju.

Pravilno opremljene prošnje naj se pošljejo po službeni poti krajnemu šolskemu svetu v Stranica h do 28. oktobra 1922.

Okrajni šolski svet v Konjicah, dne 29. 9. 1922.

Predsednik: Dr. Hubad, I. r.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. sept. t. l. **Din 511.913-78**

Hranilne vloge se obrestujejo

po 4 %.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/5. do 1/6. ure popoldne.

Na dopise brez vposlanih znamk za 3 Din se ne odgovarja.